

SAM TAYLOR WOOD'UN YAPITLARINDAKİ İKON VIDEO OLGUSU ve DİSİPLİNERARASILIK

Arş. Gör. Dr. Ahmet ALBAYRAK

Erciyes Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü
aalbayrak@erciyes.edu.tr

Öz

Günümüz sanatında disiplinlerarası pratikler, sanatsal bağlamda yeni ve geleneksel tanımlarla adlandırılmayan melez formlar ortaya çıkarmaktadır. Bu durum, sanatsal disiplinlerden özellikle video ve filmin günümüz sanatında sadece bir araç değil başat bir form olarak dolaşıma çıktığı anlamına da gelmektedir. Video ve filmin kendi kullanım alanından dışarı çıkışına yapılan en özgün müdahale pratiklerinden biri tüm disiplinleri bir arada kullanılan İngiliz sanatçı Sam Taylor Wood'un yapıtlarında ve çalışma disiplininde görülmektedir. Wood'un yapıtlarında ortaya çıkan "ikon" kavramı imgenin sanatsal yaratımına ek olarak videonun/filmin bir form olarak biçimlenmesini öne sürmekte ve aslında günümüz sanatının temel problematiklerinden form ve imgenin esas politikasını farklı bir yönden açılımlamayı vurgulamaktadır. Bu farklı tutum, günümüz sanatı pratiklerinin bel kemiği olan sanat nesnesinin çok-anımlı kimliği ile birleşmekte ve sanat için ortaya yeni formlar koymaktadır.

Anahtar Sözcükler: Disiplinlerarasılık, çağdaş sanat, video sanatı, form, imge, Sam Taylor Wood, melezlik, ikon video.

INTERDISCIPLINARITY AND ICON VIDEO EVENT IN SAM TAYLOR WOOD'S ARTWORKS

Abstract

Interdisciplinary practices in contemporary art constitute the hybrid forms that can not be named with artistic context and traditional definitions. This situation gives us a meaning that video and film through the artistic disciplines are not just devices but they are more dominant forms go around the world. One of the most original intervention practice about the using of film and video in outer environment without their own specific usage has been seemed in the artworks and work discipline of Sam Taylor who can use all disciplines together. The concept of icon which come into being in Sam Taylor's artworks puts forward the idea of taking shape of video/film as a form in addition to the creation of image and it actually emphasizes the expansion of form and image through the basic problematics of today's art with a different direction. This different situation is emerging and combining with the very expressive identity of art object which is the backbone of today's art practice and it is revealing new forms for art.

Keywords: Interdisciplinary, contemporary art, video art, form, image, Sam Taylor Wood, icon video, hybrid.

1. Giriş

Wim Wenders, Kraucer'in sözünden alıntı yaparak aslında filmin, "*fiziksel gerçekliğin kurtuluşu*"¹ olduğunu söyler. Benzer şekilde tüm sanatsal disiplinlerin kendi konvansiyonel gerçekliklerinden kurtulup yeni ve melez bir alanda filmsel anlatıya gidişi, bugün çağdaş sanatta sanatsal pratikler için büyük önem taşır ve melez bir sanatsal gerçekliğe işaret eder. 1980'lerden itibaren çağdaş sanata dair özgün araçların ve disiplinlerin birbiri içerisine erimesi, sanatçının kendi mitolojisi ile birleşerek film/video disiplininde yeni bir düzlem doğurmuştur. Bu düzlemi kullanan sanatçılar arasında adeta ikon video düzlemi yaratan Taylor Wood'un yapıtları, oldukça farklı bir dil ve kimlik kullanması açısından önem taşır. Çünkü günümüz sanatta sanatsal pratiklerde kullanılan araçlar aynı zamanda birer çok-anlamlı sanat nesnesi kimliği de taşırlar.

2. Disiplinlerarası bağlam

Disiplinlerarası şekilde çalışan sanatçıların günümüzde teknolojik yenilikleri ve yeni medyayı (new-media) başat olarak kullandıkları görülmektedir. Dolayısıyla teknolojiyi sorgulamadan kullanan sanatçılardan ayrı bir profil çizerler. Yeni medya deneyimleri, sanatçılara göstergeleri zeki biçimde yan yana getirme olanaklarını sunar. Dolayısıyla yeni sanatçı, teknolojik imkanları ve imgeleri farklı biçimde sanatta dolaşıma çıkarır. Jaffe bu konuda iki farklı sanatçı profiline atıfta bulunarak ilginç bir değerlendirme sunar:

*"Tekno-sanatçılar iki yaklaşım doğrultusunda sınıflandırılabilir: Virilio'nun tariflediği, akışla birlikte hareket eden, teknolojik yenilikleri sorgulamadan kullanıma sokan, etki altında tutulmaktan hoşnut ve halinden memnun olanlar ve sürekli yenilenen teknolojiyi çeşitli açılardan sorgulayan, yeniliği özünde barındıran teknolojileri kullanarak teknolojik aşırılıkların istikrarını bozmak, onları aksamaya uğratmak amacıyla tasarlanmış en sağlam sorgulamaları yöneltenler"*²

Jaffe'nin belirttiği "en sağlam sorgulamalar" olgusu için, İngiliz sanatçı Sam Taylor Wood, güncel sanat ortamında önemli bir köşe taşı olarak durmaktadır. 1967 Londra doğumlu sanatçı Sam Taylor-Wood, "Genç Britanyalı Sanatçılar"^{*} olarak bilinen sanatçılar arasında heykel, sinema, video, fotoğraf ve resim ilişkilerini sıradışı kullanan sanatçıların başında gelmektedir. Goldsmiths College'de heykeltıraşlık eğitimi alan Sam Taylor-Wood, fotoğraf ve videonun çalışmalarındaki ve araştırmalarındaki etkisinin, kasıtlı olarak değil, doğal bir süreç zarfında oluştu-

¹ Wim Wenders, *Act of Seeing: Essays and Conversations*, Faber&Faber, 1997, s.24. (k.ç.)

² Harold Jaffe, *Tekno-Mağara'nın Ötesi*, Türkçesi: Turan Parlak, Notos Kitap Yay., İstanbul 2008, s.177.

* Saatchi'nin İngiltere'de sponsor olarak destek verdiği ve dünya çapında eserlerini dolaşıma çıkardığı Damien Hirst, Sam Taylor Wood, Tracey Emin, Glenn Brown gibi genç sanatçılar sanat tarihinde "Genç Britanyalı Sanatçılar" (Young British Artists) olarak yer edinmişlerdir.

ğunu söyler. Çağdaş İngiliz sanatında keskin biçimde beliren ölüm ve meditatif sağaltım ilişkileri, Wood'un bütün çalışmalarında baskın bir rol oynamakta, bu rolün içeriğinde yoğun sanat tarihi içeriği ve disiplinlerarası ilişkiler göze çarpmaktadır. Sanat tarihinden geleneksel tema (ölü doğa, ikonografi vb.) ve dinsel ikonları alıp yeniden yorumlaması; varoluş, yitim, keder, acı gibi duygular hakkında düşünmek için geçmişle bugünü birleştirmenin alternatif bir yolunu önermektedir. Bunlar hem sanatın geçmişteki zengin ve şatafatlı gösterisi olan Rokoko döneminde, hem de çağdaş dönemde geçerliliği olan duygular olarak işlerliğini sürdürür. Bu bağlamda, gerçekliğin özgül bir dilimine odaklanan sanatçı, varoluşa yokoluşun çarpıcı izlenimine dair bir öneri ortaya atar, insana dair incinebilirliği ve güncel varoluşa dair can sıkıntısını ele alır. Tüm disiplinleri bir arada kullanarak içkin bir anlatı düzlemi oluşturur:

*"İnsanların kriz anlarına nasıl tepki verdiğiğine bakmak ilgimi çekiyor. Endişenin fiziksel belirtilerini incelemek istiyorum."*³

Wood'un kanser hastalığını iki kere yenmesinin sonuçları olarak yapıtlarındaki hayatilik-ölümlülük ikilemi, bariz bir şekilde yapıtlarının acı ve sağaltım yolunda oluşmasına hız katmış ve bu olgulara referans veren klasiklere yönelmesini sağlamıştır. Bu bağlamda sanat tarihindeki "ölü-doğa" teması Wood'un dönüştürme alanında "fiziksel anlamda önemli bir alan" olarak şekillenirken, "Pieta ve ikonografik" kavramlar, mistik ve ruhani bir dönüştürme alanı olarak şekillenir. Bu şekillenme, çağdaş sanatın en önemli araçlarının son derece minimal özgün oyunlar ve montajlarla gerçekleştiğine dolaysız işaret eder. Sinemanın kompozel anlatı tekniğini, heykelin anıtsal düzenlemesiyle birleştirir ve videosal bir uzam oluşturur. Filmin "zaman" ayarlarıyla oynayarak hayatın ve ölümün "zaman" olgusuna içkin bir referans verir. Donuk bir sanat tarihi görüntüsü/resmi olan "ölü doğa"yı temele alarak "zamanın ölümüne işaret eden fotoğrafa" ilişkin kıstası video ile harmanlar. Ölümlülüğe dair iz sunan her olguyu teknik ve içerik bakımından her birine özel değerler atfederek, hepsini birbiri içinde tutarlı olarak kaynaştırır:

*"Filmlerin bazıları, gerçekten de 'hareketli fotoğraf' gibi, bazı fotoğraflarsa gerçekten filme benziyor. İkisinde de öbür tarafa geçiş var. Hepsi bir şekilde birbirlerine karışıyor. [...]"*⁴

3. Geleneksel imge ve formların dolaşıma sokulması

"Ölü Doğa / Still Life" (2001), adlı çalışma dizisi, geç Barok dönemin "karamsar, dindar ve marjinal", Rokoko döneminin de "şehvet, zenginlik ve şatafatlı tükenmemelik" olgularının platformu üzerinde biçimlenen deneysel bir video dizisi olarak Wood'un temel kıstaslarını yüceltir. Wood'un bu çalışmalarında; içe dönük, karamsar, depresif dini figürlerin ve meyvelerin yaratıcısı Francisco de

³ **Nothing Lasts Forever, Hiçbir Şey Sonsuza Dek Sürmez**, İstanbul Modern Sanatlar Müzesi Video Programı Kataloğu (Küratör: Rosa Martinez), İstanbul 2006

⁴ A.g.k.

Zurbarân'ın (1598-1664) “Katolik etkilerle” şekillenen sanatının sade, ölümlü ve soğuk natürmortlara ulaşan tavrı, Michelangelo Merisi Caravaggio'nun sürgün yıllarının zengin ama solgun ve harap auraya sahip olan natürmortları ile birleşir. Bu müphem, Wood'da göz alıcı bir canlılıkla yeniden statü kazanır ve resim-fotoğraf-video ilişkisini yeniden ele almaya dair yeni durumlar yaratır. Bu ikon video biçimi, teknik olarak, filmde zaman atlatmayla kompoze edilen bir yapı barındırır.

Şekil 1. Francisco de Zurbarân, “Portakallı, Limonlu ve Güllü Natürmort”, 1633

Şekil 2. Sam Taylor-Wood, “Ölü Doğa/Still Life”, DVD Video, sürekli loop, 3'44", 2001

Genel anlamda dikkat çeken esas tutum, Wood'un videoya ya da filme kattığı olgunun yaşama ve tinsel olana dair ikonografi oluşturma güdüsüdür. Seçilen sanat tarihinin protagonistleri (sanat tarihine damga vuran önemli sanatçılar), ölüm ve yaşam arasına sıkışmış en marjinal ve en klişe isimlerdir; Zurbarân, Aziz Francis'in tüm kutsallığını soğuklukla öteligi işaret tutum ve ışıkla vurgularken, natürmortları bile bu ölümlülük kimliğini renksel yitime uğratarak ışığın üzerine atmıştır. Caravaggio ise, kendine has kutsal kitap resimlerini, yine kendine has,

kaynağı belirsiz ve ulu olana işaret eden ışıkla kavramış, “çürük meyvelerden oluşan natürmortları” da bundan nasibini almış biçimde kutsamış ve mitolojikleştirmiştir. Wood’un bu noktada yaşamsallığı en iyi ifade eden çağdaş tekniklerin postprodüktif yapılarını birinci elden işin içine sokması, kendisinin de dediği gibi, hareketli olma sorunsalını ve öbür tarafa geçişin anahtarlarını barındırır. Bir taraftan yüksek hızda zaman atlatmayla filme alınan meyve düzlemi giderek çürürken, diğer taraftan çiçekler ve yeşil küfler üretmeye başlayarak toza dönüşür ve video-nun döngüsellliği sonucu süreç başa alınarak yaşam-ölüm diyalektikliği sentezlenir.

Şekil 3. Sam Taylor-Wood, “Ölü Doğa/Still Life”, DVD Video, sürekli loop, 3’44”, 2001
Şekil 4. Caravaggio, “Ölü Doğa/Still Life”, tuval üzerine yağlı boya, 1596

“Küçük Bir Ölüm / A Little Death” (2002) adlı video çalışması, Rokoko döneminin natürmortlardaki zenginlik göstergeleri belgeselcisi ve av natürmortlarında usta olarak bilinen Jean Simeon Chardin’in (1699-1779) çağdaş bir melezi olarak durmaktadır. Chardin’in natürmortları, seçkinlerin eğlencesi olan av dönüşü ürünlerinin görsel belgeleri olarak Rokoko döneminin bereketli mutfak manzarasının ölümlülüğünü gösterir. Wood’un çoğu işinde hissedilen “duygulanım” şekli, bu dizideki “acı” kavramıyla kaynaşır. Sanatçının geçirdiği hastalığın seyrine bağlı olan süreç kuşkusuz bunda etkilidir:

“Kanseri yenmek, yapıtımı inanılmaz derecede etkiledi. Bu deneyimi iki kez yaşamak zorunda kaldım. O zamana dek yaptığım işler yine elem ve acı doluydu. Ama (kanser) sonrasında başka bir düzey kazandı, bir ölümlülük duygusu, insan olmanın ne demek olduğuna dair bir duygu.”⁵

⁵ A.g.k.

Şekil 5. Chardin, “Yaban Tavşanı”, 1728-1730

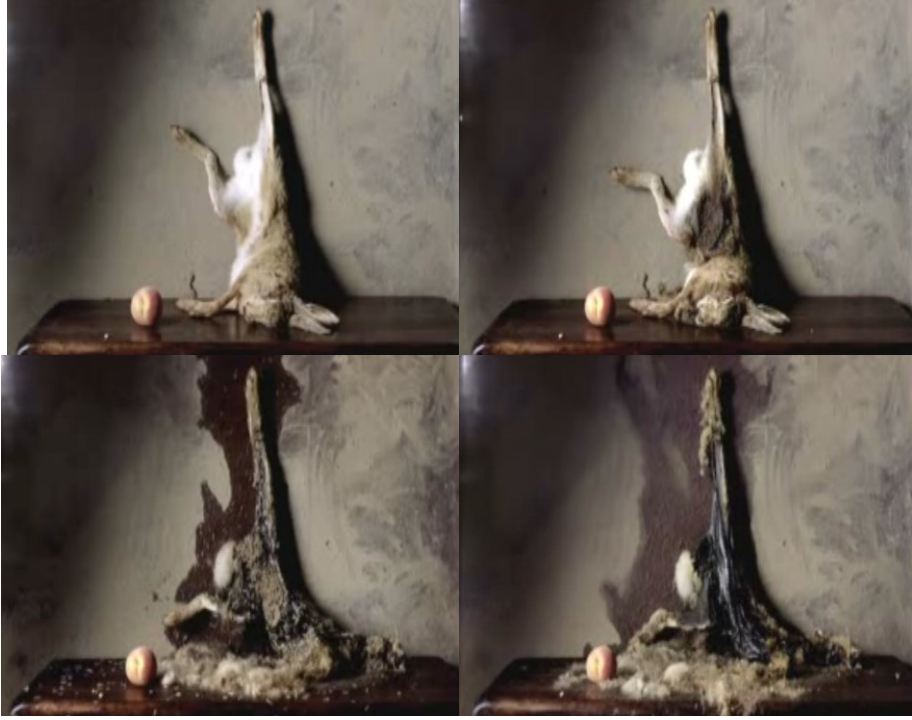
Şekil 6. Chardin, “Yaban Tavşanı”, 1728-1730

Şekil 7. Chardin, “Keklikli ve Armutlu Ölü Doğa”, 1748

Şekil 8. Chardin, “Oyun, Av köpeği ve Ölü Doğa”, 1730

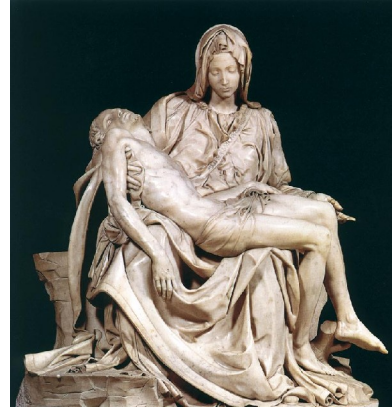

Şekil 9. Sam Taylor-Wood, “Küçük Bir Ölüm/A Little Death”, DVD Video, sürekli loop, 4’30”, 2002

“Küçük Bir Ölüm / A Little Death” adlı videoda, çürümeye başlayan tavşan, kurtçukların bitmek bilmeyen hareketleriyle sanki yeniden canlanmakta ve ölümden doğan dolaylı yaşam fikrini sezinletmektedir. Burada tavşan şehvetin simgesi olarak yer almakla birlikte, videonun ismi olan küçük bir ölüm (petite mort), Fransızca’da Eros’la Tanatos’un birleştiği anda yaşanan orgazmı anlatması can alıcı noktada durur.

Sanatçının 35 mm.’lik filmi “Pieta”, ölüm kavramının heykel disiplinindeki en kült ve anıtsal (monument) plastik ikonografisini temele alır. Wood, burada yine “tam ölüm anını” montajda yavaşlatmalar ve hızlandırmalar ile kurgulayarak yaşamsal aradalığın ve acının serzenişini Michelangelo’nun Pieta’sının kurgusunda biçimler. Hollywood filmlerini ve oyuncularını temele oturtan tiyatrallık ve tekniğin kullanılışı, video-sinema-heykel-fotoğraf dördlüsüne dair yeni bir “videoloji” yaratır. Bu videolojiyi, yine oynadığı futboldan çok şöhretiyle kitlelerin tapındığı markalaşmış bir futbolcuyu, David Beckham’ı ele almasına kadar giden bir süreç izleyecektir. Michelangelo’nun kusursuz yontusu “Davud/David”in, günümüzdeki kusursuz kitle imgesi olan futbolcu “David”e saptırılması olağanüstü bir yordamı

ortaya serer. Heykel, video ve sinema sorunsallarını eriterek, güzellik olgusunun küresel ideolojisi ve varoluşsal ölümlülük temalarıyla yoğurmuştur. Yavaşlatma ve zaman ayarlarıyla ilk oynayan sanatçı olan Andy Warhol bile sanatçının gözünden kaçmayacaktır.* David Beckham ikonunu bir galeride yavaşlatılmış biçimde Warhol'dan alıntılıyarak; uyku sürecini, bedeni, çeşitli pozisyonlarla, bir şöhretin göstergesel niteliğinde uyku/ölüm/sağaltım teması çerçevesinde mistik bir şekilde filme almış ve “portre film”⁶ olarak kurgulamıştır. Wood, ikonu yavaşlatmalarla ve nefesle, bedensel özellikleri (dövmeleri) öne çıkararak, kadrajı yatay düzlemde kullanıp bilinç akışını yavaşlatır. Richard Dorment, filmdeki beden için “torso” kelimesini kullanır. Gerçekten de Yunan’a ve Rönensans’a dair olan, kopyalanması ve ulaşılması gereken ölümsüz güzellik kavramı; filmde, günümüzde bedeniyle çağdaş ve küresel bir ikonun ölümlülük olgusunun uykudaki torsosu üzerinden işleyişe geçer. Charlotte Higgins’in Caravaggio ışığının bu filmde önemine dikkat çekmesinden de⁷ anlaşılacağı üzere, ışığın kutsallığı yine torsodaki ana ambiyansı oluşturmaktadır.

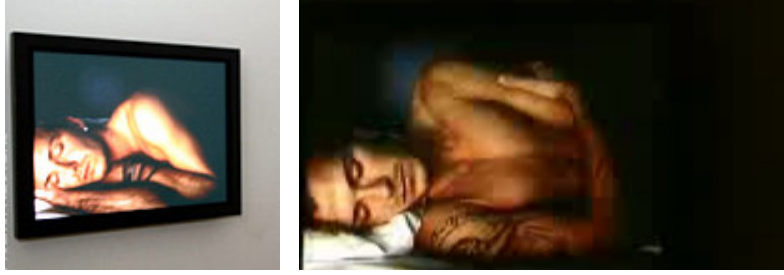
Şekil 10. Sam Taylor-Wood, “Piéta”, 35mm Film, 1’57”, 2002
Şekil 11. Michelangelo, “Piéta”, mermer, 1499

* Sam Taylor Wood, bu videoda teknik ve biçim olarak Warhol’un “Sleep” adlı videosunu; Caravaggio’nun resimsel ışığını; isim, içerik ve eğretilenmiş bir öykünme olarak Michelangelo’nun “David”ini, kısaca heykel disiplini tümüyle alıntılıyarak film oluşturmuştur.

⁶ Richard Dorment, sanatçının bu çalışmasını “**portre film**” olarak adlandırır. Dorment’in “**Beckham, The Sleeping Beauty/Beckham Uyuyan Güzellik**” adlı makalesi için bkz.: <http://www.telegraph.co.uk/arts/main.jhtml?xml=/arts/2004/04/28/babecks28.xml> (k.ç.)

⁷ Charlotte Higgins, “**Video Portrait Captures Beckham Asleep**”, Guardian, 27 Nisan 2004 (k.ç.)

Şekil 12. Sam Taylor-Wood, “David”, 35mm film, 107 dakika, sürekli loop, 2004

4. Sonuç

Wood’un video filmlerinde esas olarak düşünülmesi ve anlaşılması gereken; filmlerindeki tekniğe bağlı ölümsüzlük kavramının, antikiteye bağlı güzelliğin ölümsüzlüğe tezat durumuna dair kuramını sağlayan plastik yüce nesneyle, bir torso (insan bedeninde üst beden veya abdominal bölgeyi gösteren Antik Yunan heykelleri) ile gerçekleşmesi durumudur. Sam Taylor Wood’un torsoyu sinemasal mistikleştirme sekansına indirgemesi ve bunu güncel imgelerden seçmesi, yeni ikonografik videolojinin ara katmanlarında yer alır. Ayrıca, buradaki her mekanizmanın -hem teknik hem içeriksel anlamda- klasiklere referans veren alıntısal işlenişi söz konusudur ve “kişisel ve sosyal ilgilerimi kurgulara ekliyorum” diye belirterek bunu duyumsatır.⁸

Günümüz sanatı, disiplinlerarası ve çok-disiplinli biçimde sanat nesnesinde üst kurgular, çoklu anlamlar ortaya çıkararak sanat ortamında farklı kültürel manzaraların oluşmasını sağlamaktadır. Bu kültürel manzarada sanatçılar, klasik ve konvansiyonel olarak geleneksel teknik ve formları sadece bir araç olarak değil bir form gibi görerek kullanmaktadırlar. Burada ortaya çıkan yaratma eyleminin gündelik yaşam deneyimleriyle yan yana getirilmesi, sanatsal disiplinlerde düzlem kaydırılması (resim, heykel, video, sinema, fotoğraf gibi disiplinlerin geleneksel kullanım düzleminin değişmesi), anlam bozumu ve yeni metaforlar yüklemelerle biçimlenen yeni sanat formları ve nesnelere, kendi kökenlerinin dışına çıkarak ve birbirini içlerine geçerek çok-anlamlılığı doğurmaktadır. Bir formu, imgeyi yerinden eden sanatçının avangard karakteri, sanat nesnesinin ne olacağı ve imgenin nasıl işleyeceği konusunda yeni pratikler doğurmuştur. Söz gelimi Wood’un videoyu salt kullanım alanından çıkararak ikonlaştırdığı filmleri, resimsel ve anıtsal bozuma uğrattığı imgelerle birleşerek videoyu bir ara form ya da melez form olarak önermektedir. Wood, sinemadan, tiyatrodan etkilenir ve geleneksel araçlar arasında

⁸ Hal Foster, Rosalind Krauss, Alain Bois, Benjamin Buchloh, **Art Since 1900**, Thames &Hudson, Londra 2004, s.661. (k.ç.)

provakasyona varan anlamlar üretir.⁹ Bu açıdan bakıldığında sanatsal üretim ve yaratım biçimi çok yönlü bir altyapı izler ve bu da günümüzde disiplinlerarasılığın sanatta oluşturduğu yeni dili ve üst anlamları irdelemek ve anlamak için önemlidir.

KAYNAKÇA

- Dorment, Richard:** “*Beckham, The Sleeping Beauty*” <http://www.telegraph.co.uk/arts/main.jhtml?xml=/arts/2004/04/28/babecks28.xml>
- Foster Hal, Krauss Rosalind, Bois Alain, Buchloh Benjamin:** *Art Since 1900*, Thames & Hudson, Londra 2004.
- Jaffe, Harold:** *Tekno-Mağara'nın Ötesi*, Türkçesi: Turan Parlak, Notos Kitap Yay., İstanbul 2008.
- Higgins, Charlotte:** “*Video Portrait Captures Beckham Asleep*”, Guardian, New York 27/04/2004.
- Martinez, Rosa:** “*Nothing Lasts Forever, Hiçbir Şey Sonsuza Dek Sürmez*”, İstanbul Modern Sanatlar Müzesi Video Programı Kataloğu, İstanbul 2006.
- Sütçü, Özcan Yılmaz:** *Gilles Deleuze'de İmge Hareketi Olarak Sinemanın Felsefesi*, Es Yayınları, İstanbul 2005.
- Wenders, Wim:** *Act of Seeing: Essays and Conversations*, Faber&Faber, New York 1997.

---

⁹ A.g.k. s.663.

This document was created with Win2PDF available at <http://www.win2pdf.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.
This page will not be added after purchasing Win2PDF.